

Västra Älvsala tomtägarförening
c/o Johan Åkerblom
Näckrosvägen 6
139 56 VÄRMDÖ

Förslag till grönområdesplan för Västra Älvsala

Föreliggande grönområdesplan över skogsmarken på Västra Älvsala 5:1 gäller för tiden 2016-2025. Fastigheten ligger i Värmdö kommun och är belägen på sydöstra Värmdö strax öster om Fagerdala.

Fastighetens målsättning

Det övergripande målet med förenings skogsinnehav är att tillgodose behov av områden för närrekreation och bevarande av befintliga natur- och kulturvärden. På Västra Älvsala finns goda möjligheter att skapa mycket fina varierande skogsmiljöer för samfällighetens medlemmar och naturens mångfald. En rekreationsskog har med fördel en variation av flera trädslag i olika ålder och gärna med en större andel lövträd och tall. På Västra Älvsala är redan eken och tallarna karaktärsträd och ger redan nu området höga natur- och upplevelsevärden. Tillsammans med dem växer också andra ädellövträd som lönn, fågelbär och lind. Som ytterligare en rest från de tidigare öppnare markerna finns också en hel del hassel som med viss skötsel kan bilda fina hasselbestånd.

Rekreativsmål

Värdet av upplevelsen i en rekreationsskog anses öka med trädens ålder och med minskande stamantal samt att det finns, som på Västra Älvsala, en stor andel lövträd. Området bör också utgöra en rik livsmiljö för områdets växt- och djurliv, erbjuda möjligheter för bär- och svamplockning och ge skydd mot insyn, vind och luftföroreningar. Därför bör man bruka skogen småskaligt och endast i nödfall avverka större sammanhängande ytor.

Skötselstrategi

Inom skogsområdena bör skogsskötseln vara aktiv men ytterst varsam och följa grönområdesplanen. Stora förändringar av skogen bör undvikas och inriktningen bör vara att alltid använda skonsamma avverkningsmetoder för att minimera eventuella markskador. Vid stormfällningar tas färskt barrvirke bort som överstiger 5m³sk/ha. Skogsskötseln bör anpassas efter hur skogen används av föreningens medlemmar och ha som mål att vara funktionell för så många de olika brukargrupperna som möjligt.

Med tanke på detta och vad som åtgärdats tidigare föreslår jag följande åtgärder.

Avdelningsbeskrivning

Beskrivning av avdelningar med långsiktig målsättning och förslag till åtgärder i c:a 10 år:

Avd 1. Ett mycket vackert parkliknande ekskogsområde i slutningen ner mot föreningens strand och badklippor. Området har mycket höga naturvärden och är klassificerat som nyckelbiotop. *Detta innebär bland annat att samråd med Skogsstyrelsen enligt miljöbalken 12 kap § 6 måste ske före alla skogsvårdsåtgärder i området.* Blankett finns på Skogsstyrelsen.se. Föreningen bör tänka på variation och den viktiga förnygringen av ek och andra ädellövträd.

Åtgärd:

Då området redan är glest och ekarna har plats för sina kronor behövs ingen avverkning i området. På utvalda platser bör hassel röjas till avgränsade buketter. I luckor ska ek, lönn eller oxelplantor gynnas för att skapa nästa generations träd och trygga en lång trädkontinuitet. Lågt växande arter som hassel, rönn och oxel kan utan att skada växa glest mellan ekarna i beståndet. De små björkarna som vuxit upp på den gamla åkern kan avverkas.

Avd 2. Området ligger norr om stigen ner till båtbyggarna och ingår i samma nyckelbiotop som avd. 1. Samma krav på samråd gäller alltså. Här har dock tidigare skötsel inte varit lika intensiv och områdets centrala delar är mer av hållmarkskaraktär. All skötsel ska utgå från och gynna de gamla träden som ekar, tallar och andra ädellövträd. Utvalda unga träd av tall och ädellöv måste dock finnas kvar för att behålla kontinuiteten av skog.

Åtgärd:

Årsskott och unga träd av asp, gran och björk bör avverkas. Täta grupper av unga tallar gallras till ett avstånd av ca 2 m mellanrum. Alla stora ekar, gamla tallar, stora askar, lönn och enstaka riktigt grova aspar bör ha fritt runt sina kronor. Sälg, enbuskar, rönn, hagtorn och oxel ska inte gallras bort om de kan utvecklas utan att störa de gamla träden. Nedfallna ekgrenar lämnas på marken. Ris och klena grenar från lövträd samlas och sparas på utvald gärna solbelyst plats i området. Döda träd som inte utgör någon säkerhetsrisk sparas alternativt fälls och lämnas på marken. I övrigt bör avverkningsrester tas bort utan att körskador uppstår.

Avd 3. Området söder om avd 2 ner mot den stora bryggan. Ett ljusst och glest parkliknande område med i huvudsak vuxna träd av olika arter. Klibbal och björk trivs bra i den fuktiga marken nära stranden ek, ask, tall och fågelbär (körsbär) lite längre upp från vattnet. Här finns också föreningens boulebana.

Åtgärd:

Här kan två aspar mot gränsen till Nya Älvsala avverkas då de trängs med ekar som kan bli grova och gamla. Några av de unga tallarna vid boulebanan kommer snart växa upp i kronan på den stora asken. Avverka dem men välj ut och spara ett par av tallarna som får utvecklas till solitärer. De kan med fördel stamkvistas för utblick och för att få ner mer ljus på marken. Följande år rój

noga uppskjutande skott av asp. Røj även kring de gamla alstubbarna för att hindra uppslag. Inga ytterligare klubbalar bör avverkas.

Avd. 4. Udde med badklippor, hopptorn, bastu och ytterligare en brygga. Här växer en fin blandning av ädellövträd, klubbalar, enbuskar och nypon.

Åtgärd:

Inga stora åtgärder behövs i området som bör bevaras som det är. Røjning av årsskott av klubbalar och asp kan behövas utföras återkommande. Årsskott av ask, lönn eller ek bör däremot sparas som framtida solitärträd.

Avd 5. Lövträdsområde på den fuktiga marken innanför avd 4 sett från vattnet. Till största delen bestående av gruppvis växande klubbalar men även stora sälgar och lönn finns. Stora fritt växande sälgar är ganska ovanliga och mycket viktiga för insekter och fåglar.

Åtgärd:

I detta område behövs inga åtgärder inom planperioden. För utblick kan man avverka 1 eller 2 av de yttre stammarna i någon klubbalsgrupp. Men tänk på det är många fåglar och insekter som gynnas av den här typen av strandnära vegetation. Träden i kantzonen saktar dessutom ner markvattnet, fångar upp farliga ämnen som kvicksilver och hindrar näringsläckage ut i vattnet.

Avd 6. Föreningens skogsområde längs Fagerdalavägen. Ett typiskt exempel på sprickdalslandskap. Hällmarker direkt gränsande till mycket bördig åkermark eller skogsbryn. Här har asp, sälg, lönn och hassel vuxit fritt till ett mycket tätt nästan ogenomträngligt bestånd. Där inne växer flera ekar som behöver frihuggas. Området kan bli en mycket fin liten hassellund under flera stora ekar. Även i korsningen Fagerdalavägen - Gamla skolvägen, står en mycket fin gammal ek som nu trängs av uppväxande gran, asp och tall. Områdets smala delar mot Ljungstigen har hällmarkskaraktär och där växer tall tillsammans med gran och asp.

Åtgärd:

Här behövs en stor insats för att hjälpa ekarna längs Fagerdalavägen. Avverka alla aspar och røj bort enstaka små hasselbestånd. Avgränsa de stora hasselbuskarna till buketter för att skapa en fin lundkänsla. Stora ekar (det finns en väldigt fin vid bergskanten en bit in från vägen) stora tallar, mindre ek och lönn frihuggs. Uppe på berget sparas alla tallar utom de som växer upp i kronan på en större tall. Avverka asp och gran som trängs med tallarna längs Ljungstigen. Lämna några avverkade stockar, gärna både barr och lövträd, på marken för insekter och fåglar. Följande år røj bort aspsly och årsskott av hassel. Kan behöva upprepas flera år i följd. Hällmarken lämnas orörd.

Avd 7. Norr om Ljungstigen längs västra gränsen. Här finns lövskog med inslag av gran i väster och talldominerad skog av hällmarkskaraktär med gott om blåbär i öster. Området kan vara svårt att nå men lövskogen skulle gynnas av en lättare gallring och utglesning av gran. Längs den branta bergskanten finns en fin grupp av skogslind som föreningen bör uppmärksamma.

Åtgärd:

Västra delen: Plockhuggning av gran som växer in i kronorna på gamla eller stora tallar. Utglesning och røjning av unga aspar och enstaka ung tall för att skapa nästa generation stadiga friska tallar.

Östra delen: Gallra med uttag ca 20 % i lövskogen för att gynna lindarna, andra ädellövträd och stora aspar. Avverka i första hand gran för att skapa ett ljust och luftigt lövskogsområde. Därefter klen asp och björk. Stockar av lövträ kan lämnas på marken i obegränsad mängd. Mängden kvarlämnad barrved får ej överstiga 5m³sk.

Avd 8 Söder om Bullandövägen finns ett naturskogsliknande område med blandskog. Från Konvaljstigen mot Bullandövägen har föreningen en fin promenadstig i området som delvis röjts för sikt och framkomlighet. Längs den växer flera gamla ekar och grova aspar som trängs av snabbväxande unga granar. I områdets gläntor och svackor finns god tillgång på plantor och unga träd. Här kan föreningen välja vilka som ska bilda nästa generation träd. I gränsen mot Bullandövägen är det bitvis tät vegetation av sly och unga träd. Med frihuggning av de gamla träden längs stigen och lätt röjning av ungskogsgrupperna kan skogen fortsätta vara naturskogsliknande med små skötselbehov. Träd som dör eller faller kan med fördel lämnas på marken då de blir till stor nytta för lavar, mossor och insekter. Den lilla mossen med skvattram intill Bullandövägen bör lämnas orörd.

Åtgärd:

Viktigast är att frihugga de gamla ekar och grova aspar som växer längs stigen. Ekar behöver ha fritt runt kronan. Grov asp används ofta av hackspettar för bohål. Hålen återanvänds sedan ofta av andra fågelarter. Røj i de täta ungskogsgrupperna så att träden står med ca 2 m mellanrum. Ris och grenar kan med fördel ligga kvar i området. Välj att gynna tall och lövträd (ek, sälg, björk och asp) som kommer bilda en ljusare skog än gran. Gran som konkurrerar med ek eller tall kan ringbarkas för att slippa avverkning i ett otillgängligt område. Vill man skapa ett mer städat intryck från Bullandövägen kan videsly röjas till små grupper notera att åtgärden kan behöva upprepas flera år i följd. Utvalda träd kan med fördel röjas fram till solitärer. Ek och tall är stadiga trädarter att föredra intill vägen.

Avd 9 Hällmark mellan avd 8 och Vallmostigen. En fin hällmark bevuxen med gamla långsamväxande tallar och lavar och endast enstaka snabbväxande gran. I grupper finns även en hel del unga tallar och vid Vallmostigen en rad av ekar. Åtgärd:

Åtgärdsbehovet i denna avdelning är väldigt litet. Ekarna vid vägen bör stå fritt, enstaka mindre ek eller asp kan avverkas. Grupper med unga tallar kan röjas till 2 m förband för att bilda stadiga träd i nästa generation. Röjningsrester kan lämnas kvar i området. Vid röjning spara rönnbär och enbuskar.

Avd 10. Området norr om Bullandövägen kommer föreningen sannolikt att sälja inom 5 år. Skogen där är gles och genomsiktig delvis beroende på förekomsten av berghällar. En ljus och trevlig skog där det växer gott om bär. Promenera på viltstigarna, plocka bären, svampen och njut av skogen som den är så länge ni kan!

På Älvsala 5:1 har föreningen även några små ytor inklämda mellan tomter eller mellan väg och tomt. Dessa bör skötas i samförstånd mellan styrelsen och de intill liggande fastigheterna. Att tänka på: Fritt stående träd blir ofta friska och stadiga. Tall och ek är ofta stormfasta, lever länge och är karaktärsträd för området. Hassel och enbuskar kan skydda från insyn utan att bli särskilt höga. Oxel är typisk för skärgården och östra delen av länet. Den bidrar till variation och är med sina bär till nytta för många fåglar. Sälg är en mycket viktig trädart för mångfalden bland annat med sin tidiga blomning som gynnar vårens första humlor och bin.

Åtgärdsförslag år 1 - 5

Dessa åtgärder bör prioriteras under denna period.

- Avverkning av asp och gran i avdelning 6 för att ge gamla ekar och tallar bättre utrymme. Rövning av spretiga hasselbestånd till avgränsade buketter i samma område.
- Plockhuggning av granar och aspar som växer in i ekarnas och tallarnas kronor i avdelning 2.
- Frihuggning av grova och gamla träd längs stigen i avdelning 8.
- Efter avverkning i avdelning 6. Årlig rövning av årsskott av asp och hassel.
- Rövning för att gynna utvalda unga ädellövträd och årsskott i avdelning 1 för att säkerställa kontinuiteten av ädellövskog.

Åtgärdsförslag år 5 - 10

- Gallring av östra delen i avdelning 7.
- Rövning för att gynna unga tallar och ädellövträd (ek, ask, lönn) i avdelning 2.
- Plockhuggning alternativt ringbarkning av gran som konkurrerar med gamla tallar i avdelning 7, 8 och 9.
- Hasselbuketter framröjda under år 1-5 underhålls.

Allmänt

Skogsmarken på Västra Älvsala består enkelt av två olika typer - riktigt gamla grova ekar i det f.d. odlingslandskapet och igenväxande skogsbeten i den bergbundna hållmarksterrängen.

De grova ekarna och de gamla tallarna ska gynnas vid alla åtgärder. Andra träd som växer in i deras kronor och beskuggar stammarna bör avverkas. Vid rövning gynna även unga exemplar av tall och ek för att säkra en lång

kontinuitet av träd typiska för området. Andra ädellövträd, enbuskar, rönn och oxel ska gynnas därefter. Fritt stående äldre björkar och stora aspar kan sparas om de växer där de inte konkurrerar med ek eller tall.

Delar av området är mycket bördiga där växer granar snabbt upp i luckor och under andra trädarter. För att behålla karaktären och den ljusa luftiga skogen för rekreation bör föreningen vara uppmärksam på detta. Man ska dock tänka på att små täta grupper av unga granar eller andra träd utgör skydd för både fåglar och smådjur, vilka också förhöjer rekreations- och naturvärdet i området. Enstaka döda träd som fallit omkull eller döda grenar som fallit ner kan med fördel sparas för att öka naturvärdet. Döda träd sparas helst stående förutsatt att de inte utgör någon säkerhetsrisk. Död ved är en nödvändighet för många insekter, mossor svampar och lavar.

Frihugga är att avlägsna träd som växer tätt intill stammen eller växer in i kronan på värdefulla äldre ofta grova träd. Ca 1 m runtom trädkronan bör det vara fritt från andra träd. Det är ofta lövträd (ex. ek och asp) och tallar som trängs på detta sätt av andra träd.

Plockhuggning är att hugga bort enstaka utvalda träd jämnt fördelat över ett bestånd. Detta används för att skapa små luckor där en ny generation träd kan gro och för att skapa mer gynnsam miljö för kvarstående bestånd. Bortgallrade träd bör vara av olika ålder.

Med *ädellöv* menas ek, ask, alm, lönn, lind, bok, avenbok och fågelbär

Sly är definitionen på okontrollerat uppslag av främst asp och björk. Slyet ska inte vara grövre än att man kan avlägsna med röjsåg med en största diameter på ungefär 5 cm.

På Skogsstyrelsens vägnar

Katrine Andersson, Skogskonsulent